

**NOGIRONLIGI BO'LGAN SHAXSLARNING HUQUQLARINI TA'MINLASH
SOHASIDAGI DAVLAT SIYOSATINING ASOSIY YO'NALISHLARI**

Jandullayeva Gozzal Niyetullayevna

*Chimboy tumani "Inson" ijtimoiy xizmatlar markazi Bolalarni ijtimoiy
himoya qilish sho'basini mudiri*

Annotatsiya. Ushbu maqolada nogironligi bo'lgan shaxslarning huquqlarini ta'minlash sohasidagi davlat siyosatining asosiy yo'nalishlari hamda mazkur sohada vakolatli bo'lgan davlat organlari xususida so'z yuritilgan.

Kalit so'zlar. Inklyuziv ta'lim, tibbiy rehabilitatsiya, kasbiy rehabilitatsiya, ijtimoiy rehabilitatsiya, ijtimoiy xizmat, ambulatoriya va statsionar davolash-profilaktika muassasalari, nogironligi bo'lgan shaxslarning jamoat birlashmalari.

Nogironligi bo'lgan shaxslarning huquqlarini ta'minlash davlat siyosatining muhim va dolzarb yo'nalishlaridan biri bo'lib, bugungi kunda bu sohada belgilangan maqsad va vazifalarni samarali amalga oshirish uchun vakolatli davlat organlari samarali ish olib bormoqdalar. Nogironligi bo'lgan shaxslarning huquqlarini himoya qilish sohasida O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi, davlat boshqaruvi organlari, mahalliy davlat hokimiyati organlari, fuqarolarni o'zini o'zi boshqarish organlari, nodavlat notijorat tashkilotlari, nogironligi bo'lgan shaxslarning jamoat birlashmalari vakolatli hisoblanadi.

Nogironligi bo'lgan shaxslarning huquqlarini ta'minlash sohasidagi davlat siyosatining asosiy yo'nalishlari quyidagilardan iborat:

- nogironligi bo'lgan shaxslarning kamsitilishiga yo'l qo'ymaslik yuzasidan kompleks chora-tadbirlar ko'rish;
- nogironligi bo'lgan shaxslarning sha'ni va qadr-qimmatini himoya qilish;
- nogironligi bo'lgan shaxslarning huquqlari va imkoniyatlari tengligini boshqa fuqarolar bilan teng ravishda ta'minlash;
- nogironligi bo'lgan shaxslarni jamiyat va davlat hayotiga jalb etish;
- nogironligi bo'lgan shaxslar huquqlari va qadr-qimmatini hurmat qilish masalalari bo'yicha jamiyatda ma'rifiy-tarbiyaviy ishlarni tashkil etish;
- nogironligi bo'lgan shaxslarning huquqlari to'g'risidagi qonunchilikka rioya etilishini ta'minlash;
- davlat organlarining va ular mansabdor shaxslarining nogironligi bo'lgan shaxslarning huquqlari, erkinliklari hamda qonuniy manfaatlarini himoya qilishga doir faoliyatining ochiqligi va shaffofligini ta'minlash;
- nogironligi bo'lgan shaxslarning inklyuziv ta'lim (maktabgacha, maktabdan tashqari, umumiy o'rta, o'rta maxsus, professional, oliy va oliy o'quv yurtidan keyingi ta'lim) olish imkoniyatini ta'minlash;

- davlat organlari va nodavlat notijorat tashkilotlari o'rtasida nogironligi bo'lgan shaxslarning huquqlarini ta'minlash sohasidagi hamkorlikni rivojlantirish.

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi:

nogironligi bo'lgan shaxslarning huquqlarini ta'minlash sohasida davlat siyosati amalga oshirilishini ta'minlaydi;

nogironligi bo'lgan shaxslarning huquqlarini ta'minlash sohasidagi davlat dasturlarining ishlab chiqilishi, tasdiqlanishi va amalga oshirilishini ta'minlaydi;

nogironligi bo'lgan shaxslarning huquqlari to'g'risidagi qonunchilik ijrosini ta'minlaydi;

davlat boshqaruvi organlarining nogironligi bo'lgan shaxslarning huquqlarini ta'minlashga doir faoliyati ustidan nazoratni amalga oshiradi;

nogironligi bo'lgan shaxslarning huquqlarini ta'minlash bo'yicha xizmatlarning davlat tomonidan kafolatlangan hajmini belgilaydi.

Davlat boshqaruvi organlari o'z vakolatlari doirasida:

nogironligi bo'lgan shaxslarning huquqlarini ta'minlash sohasidagi davlat siyosatini amalga oshiradi;

nogironligi bo'lgan shaxslarning huquqlarini ta'minlash bo'yicha ustuvor yo'nalishlarni belgilaydi;

nogironligi bo'lgan shaxslarni rehabilitatsiya qilish, ijtimoiy himoya qilish va ularning huquqlarini ta'minlashga doir davlat dasturlarini shakllantiradi hamda amalga oshiradi;

nogironligi bo'lgan shaxslarning huquqlari to'g'risidagi qonunchilik ijrosini ta'minlaydi;

nogironligi bo'lgan shaxslarni tibbiy, kasbiy va ijtimoiy rehabilitatsiya qilish sohasida ilmiy tadqiqotlar o'tkazilishini hamda mutaxassislar tayyorlanishini moliyalashtiradi va tashkil etadi;

o'zgalarning parvarishiga va yordamiga muhtoj nogironligi bo'lgan shaxslarga ijtimoiy xizmat ko'rsatish bo'yicha statsionar muassasalar tarmog'ini rivojlantirishga doir choralar ko'radi;

reabilitatsiya, ilmiy-ishlab chiqarish markazlarining, nogironligi bo'lgan shaxslarga ijtimoiy xizmat ko'rsatish statsionar muassasalarining, ixtisoslashtirilgan ta'lim muassasalarining hamda sanatoriy-kurort muassasalarining tarmog'ini yaratadi, shuningdek nogironligi bo'lgan shaxslarga ijtimoiy-maishiy xizmatlar ko'rsatish bo'yicha tashkilotlarni tashkil etadi;

davlat sog'liqni saqlash tizimining ambulatoriya va statsionar davolash-profilaktika muassasalarida tiklash terapiyasi bo'limlarining tarmog'ini yaratadi.

Mahalliy davlat hokimiyati organlari:

nogironligi bo'lgan shaxslarning huquqlari to'g'risidagi qonunchilik ijrosini ta'minlaydi;

nogironligi bo'lgan shaxslarni rehabilitatsiya qilish, ijtimoiy himoya qilish va ularning huquqlarini ta'minlashga doir hududiy dasturlarni shakllantiradi, tasdiqlaydi hamda amalga oshiradi;

nogironligi bo'lgan shaxslarni ishga joylashtirish uchun ish o'rinlarining eng kam sonini belgilaydi.

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'OYALAR

Fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlari va nodavlat notijorat tashkilotlari nogironligi bo'lgan shaxslarning huquqlarini ta'minlashga ko'maklashadi. Fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlari va nodavlat notijorat tashkilotlari:

nogironligi bo'lgan shaxslarning huquqlarini ta'minlashga doir faoliyatni amalga oshirish chog'ida davlatdan va belgilangan tartibda xalqaro tashkilotlardan huquqiy, uslubiy, tashkiliy hamda moliyaviy yordam olishi;

nogironligi bo'lgan shaxslarni ijtimoiy himoya qilish bilan bog'liq muammolarni hal etishda, shuningdek tegishli tadbirlarni moliyalashtirishda ishtirok etishi;

nogironligi bo'lgan shaxslarning boshqa fuqarolar bilan teng ravishda binolardan, inshootlardan, transportdan, axborotdan va aloqa vositalaridan, shu jumladan axborot-kommunikatsiya texnologiyalari hamda tizimlaridan, shuningdek boshqa obyektlardan va aholiga ko'rsatiladigan xizmatlardan foydalanishi uchun shart-sharoitlar yaratishda ishtirok etishi mumkin;

nogironligi bo'lgan shaxslarning huquqlari to'g'risidagi qonunchilikka rioya etilishi ustidan jamoatchilik nazoratini amalga oshiradi.

Nogironligi bo'lgan shaxslarning jamoat birlashmalari nogironligi bo'lgan shaxslarning huquqlarini ta'minlash sohasidagi davlat siyosatini shakllantirishda:

davlat va xo'jalik boshqaruvi organlariga, mahalliy davlat hokimiyati organlariga nogironligi bo'lgan shaxslarning huquqlari hamda qonuniy manfaatlarini ta'minlash yuzasidan takliflar kiritish;

nogironligi bo'lgan shaxslarga tegishli ijtimoiy xizmat turlarini taqdim etish samaradorligini baholashda ishtirok etish;

nogironligi bo'lgan shaxslarning huquqlarini ta'minlash masalalari bo'yicha ishlab chiqilayotgan normativ-huquqiy hujjatlar loyihalariga takliflar kiritish;

Nogironligi bo'lgan shaxslar ishlari bo'yicha idoralararo kengash ishida va majlislarida ishtirok etish;

vakolatli davlat organlari bilan birgalikda sport, ma'rifiy va madaniy-ommaviy tadbirlarni tashkil etish yo'li bilan ishtirok etishga haqlidir.

Davlat va xo'jalik boshqaruvi organlari, mahalliy davlat hokimiyati organlari nogironligi bo'lgan shaxslarning manfaatlariga daxldor qarorlarni tayyorlash hamda qabul qilishda nogironligi bo'lgan shaxslarning jamoat birlashmalari va ularning vakolatli vakillari bilan hamkorlik qiladi.

Yuridik va jismoniy shaxslar nogironligi bo'lgan shaxslarning jamoat birlashmalariga moddiy-texnik hamda moliyaviy yordam ko'rsatishi mumkin.

Nogironligi bo'lgan shaxslarning huquqlarini ta'minlash masalasi dolzarb bo'lib, bu sohada vakolatli organlar samarali chora –tadbirlar amalga oshirib kelmoqdalar va bu o'z navbatida nogironligi bo'lgan shaxslar o'z huquq va manfaatlarini to'la amalga oshirishlarida muhim hisoblanadi.

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G‘OYALAR

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. “O‘zbekiston”. Toshkent-2023
2. “Nogironligi bo‘lgan shaxslarning huquqlari to‘g‘risida”gi O‘zbekiston Respublikasi Qonuni. O‘RQ-641-son. 15.10.2020
3. “Nogironligi bo‘lgan shaxslarning mehnat faoliyatini amalga oshirishi uchun qulay shart–sharoitlar yaratish chora –tadbirlari to‘g‘risida”gi O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining Qarori. Qonunchilik ma’lumotlari milliy bazasi, 31.08.2022-y., 09/22/486/0792-son

